

Φροντίδα, χειρισμός και τεκμηρίωση

ΑΡΧΕΙΑΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

στο Ιστορικό Αρχείο της Εθνικής Τράπεζας

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ
ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ

Αθήνα 2012

ΦΡΟΝΤΙΔΑ, ΧΕΙΡΙΣΜΟΣ, ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ

Φροντίδα, χειρισμός και τεκμηρίωση
ΑΡΧΕΙΑΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ
στο Ιστορικό Αρχείο της Εθνικής Τράπεζας

Τίτλοι πρωτότυπων εκδόσεων:

-A. Mirabile, *Cultural Heritage Protection Handbook 2: Care and Handling of Manuscripts*, UNESCO, Παρίσι 2006.

-M. Stiff, *Cultural Heritage Protection Handbook 3: Documentation of Artefacts' Collections*, UNESCO, Παρίσι 2007.

Σκίτσο: Beatrice Beccaro Migliorati

Εποπτεία έκδοσης: Γεράσιμος Νοταράς
Επιστημονική επιμέλεια, μετάφραση: Μυρτώ Βουλέλη
Επιμέλεια κειμένου, διορθώσεις: Φωτεινή Κορδού, Στέφανος Στεφάνου
Ηλεκτρονική επεξεργασία έκδοσης: Δήμητρα Μπουγέση

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Γενικές αρχές 9

Φροντίδα και διαχείριση 19

Χειρισμός 33

Απομάκρυνση σκόνης 42

Μεταφορά 46

Φωτογράφιση υλικού 52

ΑΝΤΙ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ

Ο οδηγός ορθού χειρισμού και φροντίδας αρχειακού υλικού που κρατάτε στα χέρια σας έχει σκοπό να πληροφορήσει με συνοπτικό τρόπο για τις βασικές αρχές διαχείρισης βιβλίων, έντυπων εγγράφων και χειρογράφων που πρέπει να ακολουθούνται από το προσωπικό του Ιστορικού Αρχείου της ΕΤΕ.

Δεδομένης της σπουδαιότητας του χαρτώου υλικού που απόκειται στο Ιστορικό Αρχείο, χρησιμοποιήσαμε κατά τη σύνταξη του οδηγού εκδόσεις της UNESCO, του αρμόδιου φορέα για τη διαχείριση πολιτισμικών αγαθών.

Οι εκδόσεις αυτές είναι:

A. Mirabile, *Cultural Heritage Protection Handbook 2: Care and Handling of Manuscripts*, UNESCO, Παρίσι 2006.

M. Stiff, *Cultural Heritage Protection Handbook 3: Documentation of Artefacts' Collections*, UNESCO, Παρίσι 2007.

Αθήνα, Νοέμβριος 2012

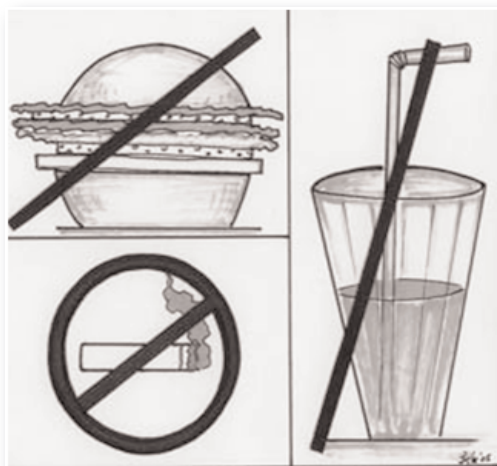
ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

Αναρτήστε τους βασικούς κανόνες για το σωστό χειρισμό του υλικού.

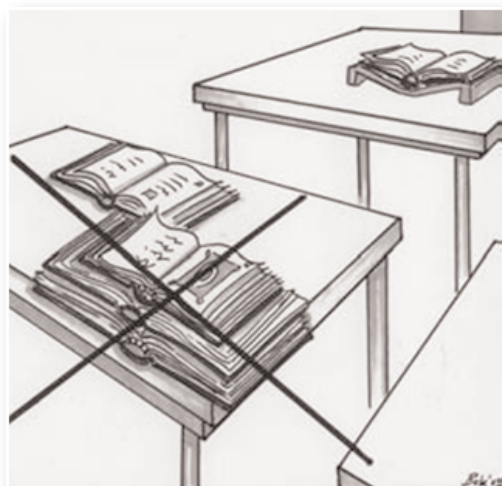
Να πλένετε και να στεγνώνετε τα χέρια σας πριν από την επεξεργασία του υλικού.

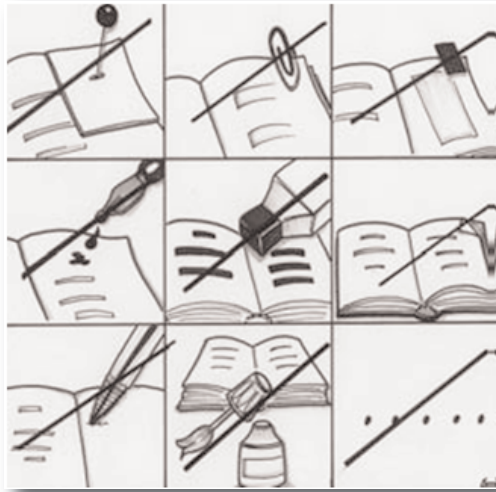
Μην πίνετε, τρώτε ή καπνίζετε στη βιβλιοθήκη,
στο αναγνώστήριο, στο αρχειοστάσιο και στους
χώρους επεξεργασίας του αρχειακού υλικού.

Μην τοποθετείτε βιβλία ή χειρόγραφα κοντά σε παράθυρα που δεν φέρουν προστατευτικό μέσο (ειδικό φίλτρο, κουρτίνες κ.ά.) και μην τα εκθέτετε απευθείας στην ηλιακή ακτινοβολία.

Μην τοποθετείτε τα βιβλία ανοιχτά το ένα πάνω στο άλλο.

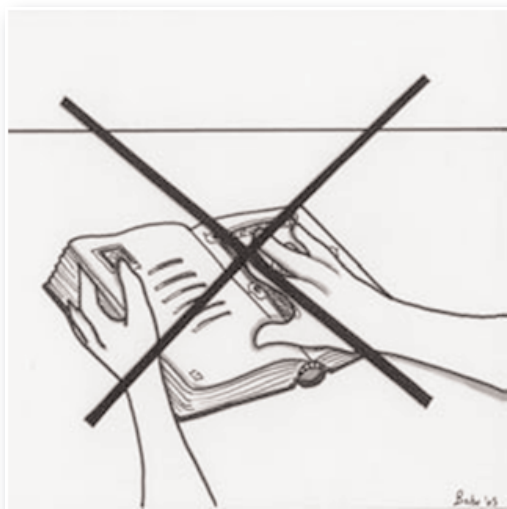
Μην παρεμβαίνετε στα βιβλία ή τα χειρόγραφα με οποιονδήποτε τρόπο (συνδετήρα, βελόνα, αυτοκόλλητη ετικέτα, μελάνι, στίλο διαρκείας, διορθωτικό υγρό, μαρκαδόρο) ούτε να τσακίζετε τις γωνίες των σελίδων τους.

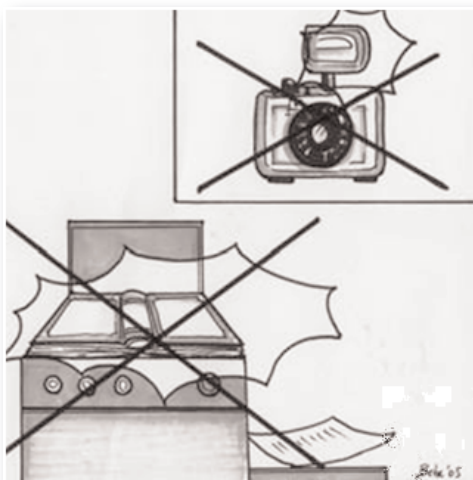
Για να κρατήσετε σημειώσεις, χρησιμοποιήστε μόνο μολύβι.

Δεν στηριζόμαστε πάνω στα βιβλία ή τα χειρόγραφα κατά την ανάγνωση ή όταν κρατούμε σημειώσεις.

Μην αγγίζετε τις εικόνες, τα χειρόγραφα ή τα έντυπα σημεία ενός βιβλίου.

Μη φωτοτυπείτε/φωτογραφίζετε βιβλία ή χειρόγραφα χωρίς τη συγκατάθεση του ιδιοκτήτη ή του προσώπου που είναι υπεύθυνο γι' αυτά.

ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ

Να βεβαιώνεστε ότι οι πόρτες και τα παράθυρα των χώρων φύλαξης έχουν κλείσει καλά.

Να επιθεωρείτε τη βιβλιοθήκη και το αρχειοστάσιο σε τακτά χρονικά διαστήματα. Το προσωπικό πρέπει να ελέγχει τακτικά τα βιβλία και τα χειρόγραφα για τον εντοπισμό μούχλας, σκόνης, εντόμων και τρωκτικών.

Να σβήνετε τα φώτα όταν φεύγετε από τη βιβλιοθήκη ή το αρχειοστάσιο. Τα βιβλία και τα χειρόγραφα πρέπει να φυλάσσονται σε σκοτεινό περιβάλλον.

Οι νέες εισαγωγές θα πρέπει να εξετάζονται από το προσωπικό πριν ενταχθούν στη συλλογή. Απομονώστε τα πληγέντα βιβλία, ώστε να μειωθεί ο κίνδυνος μετάδοσης της μόλυνσης.

Τα ράφια θα πρέπει να έχουν αρκετή απόσταση μεταξύ τους, ώστε να είναι δυνατή η σωστή κυκλοφορία του αέρα.

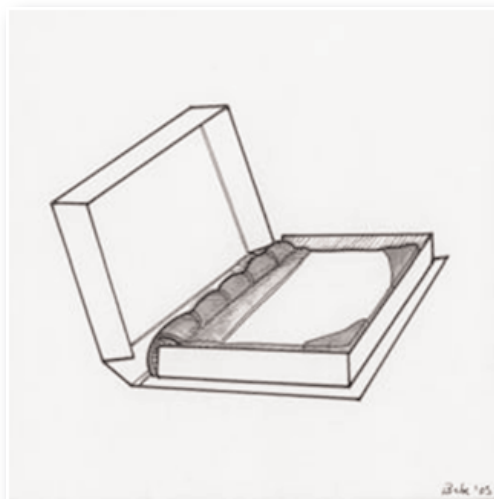
Μη φυλάσσετε χειρόγραφα ή βιβλία στο πάτωμα.

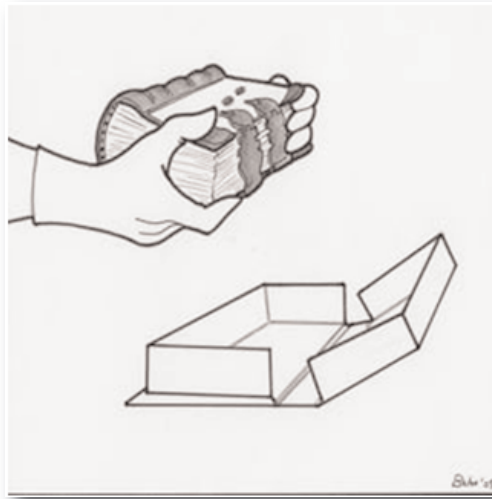
Μην αποθηκεύετε τα βιβλία με τη ράχη προς τα πάνω ή προς τα κάτω, καθώς με τον τρόπο αυτό ασκείται υπερβολική πίεση σε αυτήν.

Δεν επιτρέπεται τα βιβλία να προεξέχουν από τις άκρες των ραφιών. Υπάρχει ο κίνδυνος να προκληθεί ατύχημα από διερχόμενα άτομα.

Να φυλάσσετε σπάνια ή φθαρμένα βιβλία και χειρόγραφα σε κατάλληλα κουτιά.

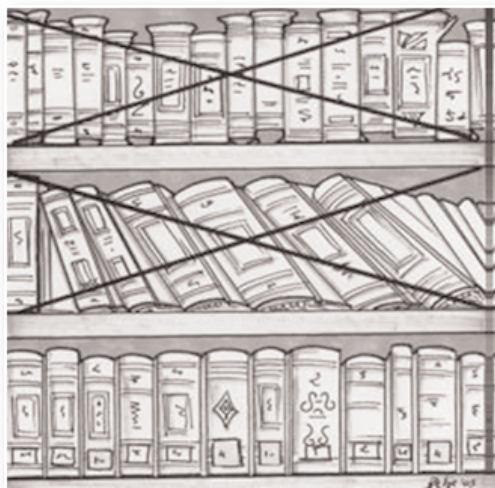
Βιβλία με μεταλλικά μέρη πρέπει να φυλάσσονται σε ειδικά σχεδιασμένα κουτιά. Εάν τοποθετηθούν σε ράφια, τα μεταλλικά μέρη ενδέχεται να προκαλέσουν βλάβη στο σώμα του βιβλίου.

Η τοποθέτηση μεγάλων τόμων σε οριζόντια θέση δεν πρέπει να υπερβαίνει τους τρεις ή τέσσερις τόμους της ίδιας μορφής.

Μην τοποθετείτε μικρά βιβλία δίπλα σε βιβλία μεγάλου μεγέθους, διότι με τον τρόπο αυτό δεν παρέχεται στα τελευταία κατάλληλη στήριξη.

Μη στριμώχνετε τα βιβλία στα ράφια ούτε να τα τοποθετείτε πολύ αραιά.

Ιδιαίτερη προσοχή απαιτούν τα περιοδικά και τα τεύχη, διότι έχουν την τάση να λυγίζουν.

ΧΕΙΡΙΣΜΟΣ

Πλένετε και στεγνώνετε τα χέρια σας πριν ξεκινήσετε τη διαδικασία. Βαμβακερά ή γάντια πολυαιθυλενίου συνιστώνται.

Για την τοποθέτηση των βιβλίων κατά τη μεταφορά τους πρέπει να διαθέτετε ευρύχωρες επιφάνειες.

Μην τραβάτε τα βιβλία από το κεφάλारी. Με τον τρόπο αυτό χαλαρώνει η ράχη του βιβλίου.

Πιάστε το βιβλίο από το κέντρο της ράχης,
παραμερίστε τα διπλανά τεύχη και ελαφρώς
ανασηκώστε το.

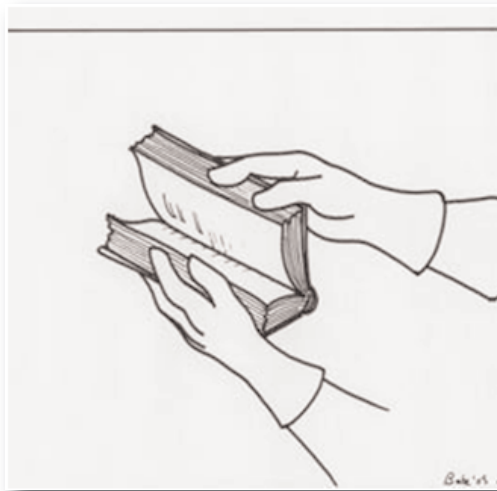
Εάν δεν υπάρχει αρκετός χώρος πάνω από το βιβλίο, θα πρέπει να το σύρετε προς το μέρος σας, στην άκρη του ραφίου.

Ποτέ μην ασκείτε πίεση σε ένα βιβλίο για να το τοποθετήσετε στη θέση του στο ράφι.

Ανοίξτε το βιβλίο προσεκτικά. Τοποθετήστε
το πάνω σε ένα τραπέζι...

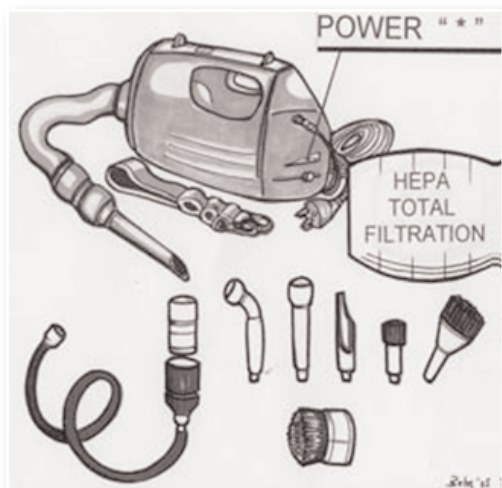

... ανοίξτε αρχικά το βιβλίο στις κεντρικές του
σελίδες...

... και στη συνέχεια ανοίξτε στην πρώτη του σελίδα.

ΑΠΟΜΑΚΡΥΝΣΗ ΣΚΟΝΗΣ

Χρησιμοποιήστε μια ηλεκτρική σκούπα με ρυθμιστή έντασης, που θα διαθέτει σύστημα φιλτραρίσματος και μαλακή βούρτσα.

Μη χρησιμοποιείτε ηλεκτρική σκούπα σε βιβλία ή χειρόγραφα που είναι σε κακή κατάσταση ή έχουν εύθραυστα μέρη.

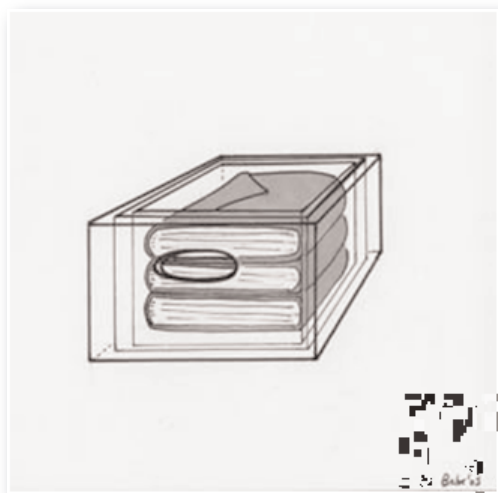

Ξεκινήστε την απομάκρυνση της σκόνης από το εξωτερικό μέρος του βιβλίου.

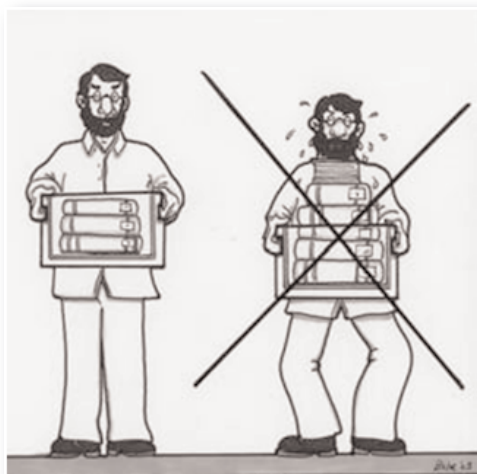

Αφαιρέστε τη σκόνη από τις σελίδες του βιβλίου χρησιμοποιώντας ένα μεγάλο πινέλο με μαλακή τρίχα. Κρατήστε το βιβλίο κάθετα, ώστε η σκόνη να πέφτει προς τα κάτω.

ΜΕΤΑΦΟΡΑ

Βιβλία ή χειρόγραφα μεταφέρονται σε οριζόντια θέση.

Μεταφέρετε περιορισμένο αριθμό βιβλίων ή χειρογράφων τη φορά.

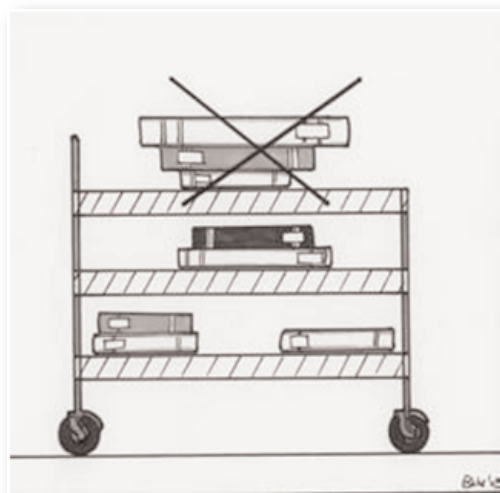
Βαριά βιβλία ή χειρόγραφα πρέπει να μεταφέρονται πάνω σε τρόλεϊ.

Χρησιμοποιήστε ένα τρόλεϊ με μεγάλους τροχούς από καουτσούκ. Οι τροχοί αυτού του είδους διατηρούν τα βιβλία και τα χειρόγραφα σε σταθερή θέση και απορροφούν τους κραδασμούς.

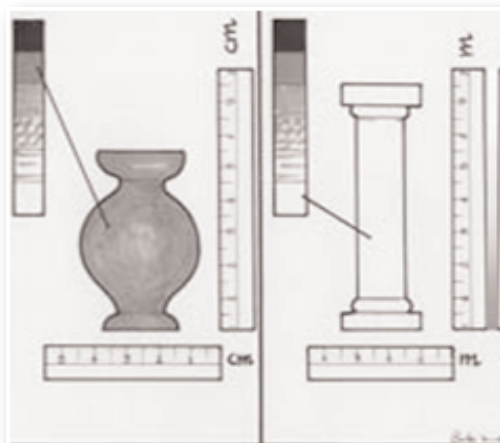

Βεβαιωθείτε ότι τα βιβλία ή τα χειρόγραφα
δεν προεξέχουν από τις πλευρές του τρόλεϊ.

Ποτέ μην τοποθετείτε έναν μεγάλο όγκο πάνω σε έναν μικρότερο. Λόγω λανθασμένης τοποθέτησης μπορεί να προκληθεί η πτώση του μεγάλου βιβλίου κατά τη διάρκεια της μεταφοράς.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΣΗ ΥΛΙΚΟΥ

Μέγεθος και χρώμα

Κατά τη φωτογράφιση είναι καλή ιδέα να υπάρχει μια κλίμακα, ώστε να φαίνεται το μέγεθος του αντικειμένου. Αν είναι δυνατόν, να συμπεριλαμβάνετε και ένα διάγραμμα χρώματος, βάσει του οποίου θα προσδιορίζονται σωστά τα χρώματα. Για τις ασπρόμαυρες φωτογραφίες θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί κλίμακα του γκρι, ώστε να καθορίζονται σωστά οι αποχρώσεις.

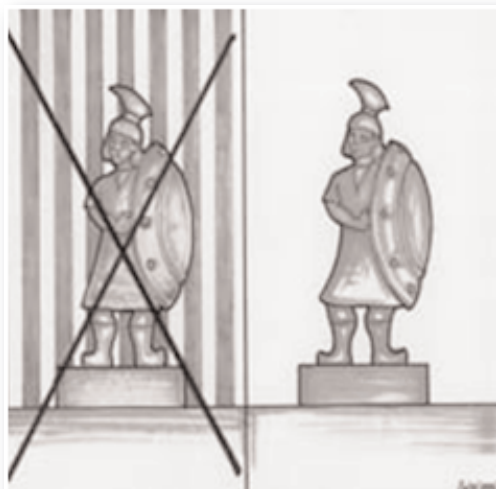
Ταυτότητα αντικειμένου

Εάν το αντικείμενο έχει έναν μοναδικό αριθμό με τον οποίο μπορεί να προσδιοριστεί (π.χ. ο αριθμός καταχώρισης στη μουσειακή ή αρχειακή συλλογή), είναι καλό αυτός να φαίνεται στη φωτογραφία.

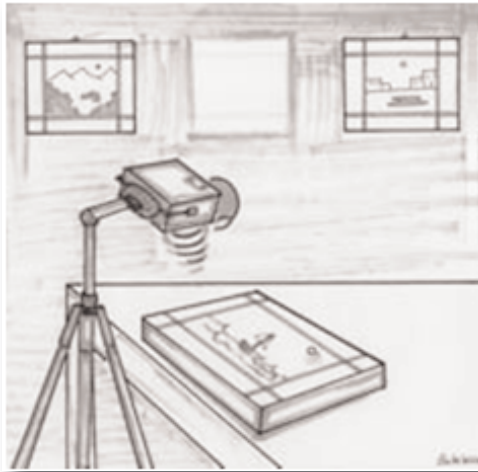
Φωτισμός αντικειμένων

Προσπαθήστε να χρησιμοποιείτε το σωστό είδος φωτισμού για το αντικείμενο που φωτογραφίζετε. Αξίζει να πάρετε συμβουλές από έναν έμπειρο φωτογράφο.

Επιλέγοντας το σωστό φόντο

Τα αντικείμενα φωτογραφίζονται καλύτερα σε λευκό φόντο. Αυτό είναι ιδιαίτερα χρήσιμο για την εξασφάλιση της σωστής χρωματικής ισορροπίας. Ένα πιο σκούρο φόντο θα πρέπει να χρησιμοποιείται μόνο αν είναι απαραίτητο για τον τονισμό της αντίθεσης.

Φωτογράφιση επίπεδων επιφανειών

Αντικείμενα όπως πίνακες ζωγραφικής, χαρακτηριστικά, σχέδια και υφάσματα φωτογραφίζονται από την μπροστινή όψη, σε επίπεδη θέση και από ψηλά. Εάν είναι απαραίτητο, φωτογραφίζουμε και την πίσω πλευρά του αντικειμένου, ώστε να αποτυπώσουμε οποιαδήποτε διακριτικά σημάδια ή χαρακτηριστικά.

Φωτογράφιση ανάγλυφων επιφανειών

Τα αντικείμενα που έχουν ανάγλυφες επιφάνειες φωτογραφίζονται υπό διαφορετικές γωνίες για καλύτερη αποτύπωση.

Φωτογράφιση τρισδιάστατων αντικειμένων

Προσπαθήστε να αποδώσετε το συνολικό σχήμα του αντικειμένου. Για να το κάνετε αυτό, πρέπει να φωτογραφίσετε από πάνω, ώστε να φαίνεται η κορυφή, η μπροστινή όψη και μία πλευρά του. Μπορείτε να πάρετε περισσότερες φωτογραφίες, για να δείξετε τμήματα που δεν είναι ορατά.

Φωτογράφιση φθορών και διακριτών χαρακτηριστικών

Η φωτογράφιση των φθορών και των διακριτών χαρακτηριστικών των αντικειμένων συμβάλλει στην τεκμηρίωσή τους.

Η
ΕΚΔΟΣΗ
ΦΡΟΝΤΙΔΑ, ΧΕΙΡΙΣΜΟΣ
ΚΑΙ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΑΡΧΕΙΑΚΟΥ
ΥΛΙΚΟΥ ΣΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ
ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ
ΤΥΠΩΘΗΚΕ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ
ΣΕ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΕΝΑ ΑΝΤΙΤΥΠΑ
&
ΜΕ ΙΔΙΑ ΕΚΤΥΠΩΤΙΚΑ ΜΕΣΑ
ΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΑΡΧΕΙΟΥ
ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ
ΤΟΝ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟ
2012